

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamisesta

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamisesta (HE 63/2022 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava puolustusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Perttu Wasenius, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Tiina Ferm, sisäministeriö
- lainsäädäntöjohtaja Kimmo Kiiski, liikenne- ja viestintäministeriö
- valmiusjohtaja Mika Vuorinen, liikenne- ja viestintäministeriö
- everstiluutnantti, rajavalvonta- ja valmiusyksikön päällikkö Jussi Napola, Rajavartiolaitos
- yksikönpäällikkö Heidi Kivekäs, Kyberturvallisuuskeskus
- johtava asiantuntija Susanna Metsälampi, Liikenne- ja viestintävirasto
- johtava asiantuntija Päivi-Maria Virta, Liikenne- ja viestintävirasto
- johtaja Laura Kuistio, Väylävirasto
- päällikkö Nuutti Nikula, Huoltovarmuuskeskus
- johtaja Jonna Juslin, VR-Yhtymä Oy
- johtava asiantuntija Markku Rajamäki, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- toimitusjohtaja Peter Sund, Finnish Information Security Cluster - Kyberala ry
- edunvalvontajohtaja Ari Herrala, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- työmarkkina- ja lakiasiaintohtaja Maija Mattila, Suomen Varustamot ry
- toimitusjohtaja Elina Ussa, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Ilmatieteen laitos
- Posti Group Oyj
- Suomen Kuntaliitto
- Finnair Oyj

Valiokunnan lausunto LiVL 21/2022 vp

- Neste Oyj
- WithSecure Oyj
- Linja-autoliitto
- Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Finavia Oyj
- Gasum Oy

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Valiokunta pitää hallituksen esitystä hyvänä ja kannatettavana. Myös asiantuntijakuulemisessa esitystä on kannatettu varsin laajasti.

(2) Nykyaikaiset uhat ja kriisitilanteet ovat monimuotoisia, ja hallituksen esitys parantaa Suomen mahdollisuuksia toimia näissä kriisitilanteissa. Valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että esityksessä on huomioitu asianmukaisesti tässä vaiheessa tunnistetut valiokunnan toimialaan kuuluvat liikennettä ja viestintää koskevat näkökohdat ja tarpeet. Valmiuslain (1552/2011) tulevan kokonaistarkastelun yhteydessä lain rakennetta ja erilaisia muutostarpeita on mahdollista arvioida tarkemmin.

Poikkeusolojen ja kriittisen infrastruktuurin määrittely

(3) Valiokunta pitää erittäin hyvänä, että valmiuslain 3 §:n poikkeusoloja koskevaa määritelmää tarkistetaan esityksellä erityisen vakavien hybrdivaikuttamistilanteiden varalta. Määritelmässä otetaan nykyistä selkeästi kattavammin huomioon erilaiset hybridiuhat. Esitys vastaa Suomen turvallisuustilanteessa tapahtuneisiin muutoksiin ja erityisesti lisääntyneeseen hybrdivaikuttamiseen. Valiokunta pitää myös erittäin hyvänä, että säännösehdotus mahdollistaa poikkeusolokynnyksen ylittymisen myös useamman erilaisen uhkan tai tapahtuman yhteisvaikutuksiin perustuen.

(4) Asiantuntijakuulemisessa on painotettu, ettei valmiuslakiin perustuvien velvoitteiden asettaminen saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa niiden kohteena oleville toimijoille. Keskeistä on myös arvioida velvoitteiden asettamisessa kokonaisuus siten, että valmiuslain perusteella määrätty velvoite ei aiheuta haittaa huoltovarmuuskriittiseksi määritellyille toiminnoille esimerkiksi henkilöresurssien kohdentamisen kautta.

(5) Kuulemisessa on kiinnitetty huomiota myös siihen, että esityksestä ei tule selkeästi esille, että verkkohyökkäyksellä uhkaaminen voi ylittää poikkeusolojen kynnyksen vain siinä tapauksessa, että uhka voidaan todentaa todelliseksi ja vakavasti otettavaksi. Valiokunta ehdottaa, että puolustusvaliokunta arvioi säännöksen tai sen tulkinnan täsmentämistarvetta mietinnössään.

(6) Liikenne- ja viestintävirasto pitää hyvänä, että kriittisen infrastruktuurin määrittelyssä otetaan huomioon valtioneuvoston päätökseen huoltovarmuuden tavoitteista (1048/2018) sisältyvä kriittisen infrastruktuurin määritelmä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että yhteiskunnan kriit-

Valiokunnan lausunto LiVL 21/2022 vp

tiseen infrastruktuuriin ja ihmisten terveyden tai turvallisuuden kannalta välttämättömiin palveluihin luetaan esityksen mukaisesti yhteiskunnan kriittisten toimialojen viestintäverkot ja tietojärjestelmät sekä yhteiskunnallisesti kriittiset liikenne- ja kuljetuspalvelut.

Kuljetuspalveluja koskevat velvoitteet

(7) Valmiuslakiin ehdotetaan sisällytettäväksi uusi 122 a §, jossa säädettäisiin kuljetuspalvelun tarjoajan velvollisuudesta suorittaa turvallisuuden ylläpitämiseksi välttämättömiä kuljetuksia määritellyissä poikkeusoloissa. Asiantuntijakuulemisessa sääntelyä on kannatettu varsin laajasti. Valiokunta kiinnittää kuitenkin puolustusvaliokunnan huomiota siihen, että asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille tarve huomioida maksettavien korvausten osalta kuljetusyritysten lisäksi myös mahdolliset kuljetusyritysten asiakkaille aiheutuvat vahingot.

(8) Asian käsittelyssä on korostettu kriittisen henkilöstön saatavuuden keskeistä merkitystä yhteiskunnan kriittisten toimintojen kannalta. Valiokunta kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että logistiikka ja toimivat kuljetukset ovat yhteiskunnan toiminnan kannalta ensisijaisen tärkeitä. Jatkossa sekä viranomaisten että elinkeinoelämän on hyvin tärkeää arvioida, miten on varmistettavissa, ettei nykyinen kuljettajapula vaaranna yhteiskunnan toimivuutta erilaisissa kriisitilanteissa ja poikkeusoloissa, ja ryhtyä mahdollisesti tarvittaviin toimenpiteisiin. Kuljettajana toimivien henkilöiden osalta on myös keskeistä arvioida, ettei heitä osoiteta kriisitilanteissa tarpeettomasti muihin tehtäviin.

Toimivaltuuksien riittävyys

(9) Valiokunta kiinnittää puolustusvaliokunnan erityistä huomiota myös siihen, että asian käsittelyn yhteydessä on tuotu esille tarpeita rajaturvallisuusviranomaisten valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien lisäämiseen. Valiokunta pitää rajaturvallisuutta ja toimivaltuuksien riittävyyttä erittäin tärkeänä nykyisessä epävakaassa turvallisuustilanteessa.

Merikuljetusten keskeinen merkitys

(10) Suomi on hyvin riippuvainen toimivista merikuljetuksista. Poikkeusolojen aikana ja erilaisissa kriisitilanteissa Suomen lipun alla kulkevat jäävahvisteiset ja olosuhteet tuntevalla miehistöllä miehitetyt alukset ovat yhteiskunnan toiminnan ja elinkeinoelämän kannalta avainasemassa. Merenkulun osalta asiantuntijakuulemisessa on erityisesti korostettu, että viranomaisilla tulee olla määriteltynä selkeät toimintamallit ja vastuunjaot.

Teleyrityksen määritelmä

(11) Asiantuntijakuulemisessa on myös kiinnitetty huomiota siihen, että esityksen 60 §:ssä käytetty käsite teleyritys jättää osin epäselväksi sen, ulottuuko sääntely perinteisten teleoperaattoreiden lisäksi esimerkiksi ulkomaisiin yrityksiin, joilla on Suomessa datakeskus, tai esimerkiksi niin sanotun kolmannen sektorin hallinnassa oleviin internetin juurinimipalvelimiin. Valiokunta korostaa, että myös näillä toimijoilla voi olla keskeinen merkitys viestintäverkkojen ja viestintäpalvelujen toimivuuden kannalta. Valiokunta pitää tärkeänä, että sääntelyä selkeytetään tältä osin ja

Valiokunnan lausunto LiVL 21/2022 vp

arvioidaan Suomen turvallisuuden näkökulmasta viimeistään valmiuslain kokonaistarkastelun yhteydessä, mitkä kaikki toimijat on tarpeen sisällyttää sääntelyn piiriin.

Normaaliaikojen varautuminen

(12) Asian käsittelyssä on painotettu sitä, että yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisen tarve on merkittävästi kasvanut turvallisuustilanteen muuttumisen myötä.

(13) Valiokunta korostaa normaaliaikojen varautumisen keskeistä merkitystä Suomen turvallisuuden ja kriiseistä selviytymisen kannalta. Erityisen tärkeää on huolehtia siitä, että kriittiseen infrastruktuuriin kuuluvien rakenteiden toiminta varmistetaan kaikin tavoin ja että viranomaisten välinen yhteistyö toimii kaikissa tilanteissa. Viranomaisyhteistyö vaatii muun muassa etukäteen selkeästi määriteltyjen vastuunjakojen ja selkeiden johtosuhteiden määrittelyä ja erilaisissa kriisitilanteissa toimimista koskevaa käytännön harjoittelua.

Valmiuslain kokonaistarkastelu

(14) Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valmiuslain kokonaisvaltainen tarkastelu on tarkoitus tehdä lain kokonaisuudistuksen yhteydessä, jonka valmistelu käynnistyy heti nyt käsitellyssä olevan esityksen antamisen jälkeen. Valiokunta korostaa valmiuslain laajassa yhteistyössä toteutettavan kokonaistarkastelun tarvetta ja kiirehtii kokonaisuudistuksen toteuttamista.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Liikenne- ja viestintävaliokunta esittää,

että puolustusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto LiVL 21/2022 vp

Helsingissä 18.5.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Ari Torniainen kesk
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Heikki Autto kok
jäsen Sandra Bergqvist r
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Petri Huru ps
jäsen Juho Kautto vas
jäsen Jari Kinnunen kok
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Joonas Könttä kesk
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Paula Werning sd

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Mika Boedeker
valiokuntaneuvos Juha Perttula